

HET WORMER- EN JISPERVELD NADER ONDERZOCHT OP REPTIELEN EN AMFIBIEËN

André Donker

Op verzoek van de Beleidsafdeling Natuur en Landschap van vereniging Natuurmonumenten, heb ik afgelopen voorjaar het Wormer- en Jisperveld in Noord-Holland geïnventariseerd op de aanwezigheid van reptielen en amfibieën.

voorbereiding

Dit waterrijke laagveengebied van 622 hectare was voor mij als “landrot” een echte uitdaging. Niet alleen om erachter te kunnen komen welke dieren er voorkomen, maar ook om uit te vinden hoe en waar ik ze kan vinden. Voorafgaande aan de inventarisatie heb ik geprobeerd uit te vinden hoe het gebied is opgebouwd, bijvoorbeeld waar zand ligt en wat veen is. Vervolgens ben ik in de literatuur op zoek gegaan naar de historie van het gebied. Van groot belang is hier de invloed van zee. Zo'n 100 jaar geleden is de Zuiderzee hier voor het laatst doorgebroken en heeft het gebied van zout water voorzien. Iets dat vroeger veel vaker voorkwam. De aanwezigheid van zout maakt het water hier nog steeds brak. Zo zie je dat op voorhand al veel informatie in te winnen valt die van belang is voor het voorkomen van ‘onze’ diersoorten.

vaarboeren

Dan volgt het eerste gebiedsbezoek; een boot ligt voor de hand, anders kom je nergens in dit land van de ‘vaarboeren’. Mijn gids Ed Zijp zal mij bij het onderzoek begeleiden. Hij kent het gebied als geen ander en heeft de nodige ervaring met reptielen en amfibieën. De kennis van Ed komt goed van pas. Zo weet hij enkele plaatsen waar amfibieën zitten goed te vinden. Veel varen en hier en daar van de boot af, een eilandje op. De weidevogels die hier in grote getale broeden leiden al snel de gedachte van ons werk af. Zo zien we menig tureluur, kievit en grutto. Prachtig om van te genieten en bij het horen en zien van een roerdomp kan een inventarisatiedag eigenlijk niet meer stuk.

Zo hebben we dit gebied enkele malen bezocht en zijn we de nodige amfibieën en enkele ringslangen tegengekomen.

De meeste soorten zien we min of meer aan de rand van het gebied, in de buurt van de zandlichamen. Uitzondering hierop is de meerkikker, die verspreid over het gehele gebied te vinden is. Ook de bruine kikker is een soort die plaatselijk tot nagenoeg in de kern van het gebied voorkomt. Maar aan de randen van het gebied is hij meer algemeen. De kleine watersalamander komt eigenlijk alleen langs de

randen en in het bewoonde gebied voor, evenals de ringslang.

molenkolken

Ook de in het gebied aanwezige rugstreeppadden trekken het veengebied wel iets in, maar blijven toch voornamelijk in de buurt van het zand. Voor de voortplanting lijken zij een voorkeur te hebben voor de zogenaamde ‘molenkolken’. Dit zijn met regenwater gevulde, afgesloten slootjes die worden gebruikt voor het droogmalen van het perceel. Dit gebeurt door middel van een kleine windmolen die op de kopse kant van de molenkolk staat. Op een paar eilanden staan ze nog en zijn ze bovendien nog in bedrijf. Het water in deze slootjes is natuurlijk anders dan het overige oppervlaktewater; minder brak en voedselarmer. Bovendien zijn ze vrijwel visvrij, wat het voor amfibieën aantrekkelijke voortplantingswateren maakt.

brakwater

Een deel van dit gebied, de Schraalpolder, ligt nog lager in het landschap en heeft zoute kwel. Hier komen geen amfibieën voor. Wat we hier wel aantreffen was de steurgarnaal. Dit diertje houdt van een zoute omgeving (brak water).

Nu de zee met haar zoute water geen invloed meer heeft op dit gebied, zal het steeds meer gaan verzoeten. Dit verzoeten heeft waarschijnlijk een positief effect op de amfibieën en reptielen. Maar de brakwaterflora en -fauna, waaronder de steurgarnaal, zullen verdwijnen. Natuurmonumenten zal in de nabije toekomst een besluit nemen voor een zouter of een zoeter milieu. In ieder geval kunnen ze bij het nemen van die beslissing rekening houden met wat we nu weten van de amfibieën en reptielen van het Wormer- en Jisperveld.